

Korrupsjon i offentlige anskaffelser: En studie av revisors begrensninger belyst av økonomisk litteratur

av Tiril Bråthen Tjørswaag, Master i regnskap og revisjon, NHH, våren 2016.

I 2014 utgjorde offentlige innkjøp store verdier for samfunnet med en andel av BNP på ca. 16 %. Organiseringen av byråkratiet i det offentlige gir tjenestemenn mulighet til å motta store bestiktelser mot innkjøpsrelaterte beslutninger. Samtidig vil bedrifter være villig til å betale bestiktelser for å få tildelt kontrakter til store verdier. Dette gjør offentlige anskaffelser til et område særlig utsatt for korrupsjon. Korrupsjon er udemokratisk og svekker effektiv styring av samfunnet. Revisor skal gi samfunnet tillit til at den offentlige sektoren opptrer troverdig, ukorrupt og effektivt. Kan samfunnet ha tillit til at revisor vil avdekke korrupsjon? Jeg undersøker revisors begrensninger i å avdekke korrupsjon i offentlige anskaffelser. Jeg finner at revisors begrensning hovedsakelig består av tre faktorer: For lite profesjonell skepsis, mangel på ansvar for å avdekke misligheter og lite ressurser til å gjennomføre ekstra kontroll i revisjonen.

Mitt utgangspunkt for forståelsen av korrupsjonsrisiko og mekanismene bak korrupsjon er økonomisk litteratur. Jeg benytter en prinspal-agentmodell for å forstå risikoen som følger av organiseringen i det offentlige og en auksjonsmodell for å forstå den korruperte budgiverens adferd i anbudskonkurranser. For å besvare problemstillingen presenterer jeg den offentlige anskaffelsesprosessen i tre deler og viser korrupsjonsrisiko i denne og forklarer revisors formål og prosedyre i offentlig sektor.

Implikasjonen fra prinspal-agentmodellen er at revisor sannsynligvis vil underestimere korrupsjonsrisiko og iboende risiko i virksomheten som revideres. Jeg finner at individer er tilbøyelig til å overtale seg selv om at kriminaliteten de begår er moralsk forsvarlig. I tillegg er det vanskelig for samfunnet å vite at det er offer for økonomisk kriminalitet og tapet vil føles fjernt. De sosiale kostnadene av å ta del i korrupsjon vil dermed være lave for en korrupt innkjøper. Siden korrupsjonsrisiko underestimeres vil revisor ikke foreta nødvendig kontroll for å skaffe tilstrekkelig bevis for at korrupsjon ikke har funnet sted.

Med utgangspunkt i auksjonsmodellen finner jeg måter en korrupt innkjøper kan påvirke budgivningen, og hvordan dette fører til avvik fra resultatet som ville vært oppnådd med fri konkurranse. Implikasjonen er dermed at en sammenligning av anskaffelsens resultat med et resultat fra en fri konkurranse vil kunne vise at anskaffelsen følger av en korrupt beslutning. Revisors kontroll av korrupsjonsrisiko i offentlige anskaffelser er i stor grad styrt av prosedyrekontroll. I hvilken grad revisor vil gå utover disse kontrollene for å skaffe tilstrekkelig bevis for at korrupsjon ikke har funnet sted, vil avhenge av den individuelle revisors profesjonelle skepsis og hvor mye ressurser som er tiltenkt kontrollen. Fordi det kan være tilstrekkelig for revisor å påpeke internkontrollens feil eller anbefale forbedringer til ledelsen, kan hun unnlate å selv foreta mer kontroll.

Gjennom revisjonen kan mulighetene en innkjøper har til å være korrupt reduseres, og korrupsjon som har skjedd kan avdekkes. Det er imidlertid grunn til å spørre om dagens kontroll av offentlige anskaffelser gir samfunnet den tryggheten man forventer å få fra revisors arbeid.